

Bárdos Lajos: „Kicsinyek kórusa” I. elemzése a karvezető szemszögéből

1. A szántói bíres ucca

A népdal A A⁵ ||: B A :|| típusú új stílusú dallam. A kétszólamú feldolgozásban ennek megfelelően az első és az utolsó sor az alt szólamban, a két középső a szopránban található. Vezénylésnél feltétlenül ki kell emelni a dallamot hordozó szólamot. Ezt figyelembe véve bal kézzel a sorok indítását jelző avizókat mindig a megfelelő szólamnak célozzuk. A célzott avizókon kívül ugyancsak bal kézzel szépen össze lehet fogni a sorokat, a dallamvonalak megrajzolásával. A dallamrajzok a sorok zenei felépítése szerint alakulnak. Az 1., 2. és 4. sorban az első ütemek 3. negyedével szemben a 3. sor 2. ütemének 1. negyedén lesz tetőpont soron belül.

Az ellenszólam nyolcadszünetekkel szaggatott dallama is más felépítésű a 3. dallamsor alatt. Míg a többi soroknál 2-ütemes építkezést látunk, itt ezen belül feleződést is észlelhetünk (ami az új stílusú dallamok egy részének jellegzetessége.)

A feleződés szekvenciázásban jelentkezik. Érdeemes megfigyelni ennek a sornak az előkészítését a 2. sor 2. ütemében. Ez az ütem egyúttal moduláció vissza az elért G-dúrból az alaphangnembe, C-dúrba.

Az ellenszólamot nagyon jól lehet vezetni a jobb kéz rugalmas, kisméretű 4/4-es ütemrajzával, ami végig biztosítja a karaktert. Kivételt kell tennünk a 3. sor 3. és 4. negyedeken lefutó nyolcadaival, amiket simán kell vezetni.

Leintés csak az utolsó hangnál van. Menet közben avizókkal tagolunk, még a második versszak indításánál is.

2. Ugyan, édes komámasszony

A dallam 7+7 ütemes tagolódást mutat. Mind az első, mind a második féldallamban 2+2 ütemes azonos zenei anyagú nyitásra 3 ütemes záró formula válaszol. A két féldallamban kvintváltást látunk.

Igy a szerkezet: A⁵ A⁵ B⁵ A A B

Az ellenszólam hozzáadásával az első féldallam G-dúrban, a második C-dúrban zár.

A dallamot végig lehet a jobb kéz rugalmas, kis mozgulataival vezényelni. Kivételt csak a 2. féldallam első két üteme képez, amit bal kézzel kell avizálni, átadva az altnak a dallamot.

Ez azért szükséges, mert a szopránban ismétlődik az első féldallam augmentációval szét-húzott záróformulája, amelyet a folyamatoság kedvéért jobbkezes avizóval hozunk be. Technikailag kicsit nehezebb rész ez a zárás és újra indítás. Az avizónak feltétlenül az egyen kell jönnie, ahol még meg kell oldani előtte az előző rész zárását. A ritmus itt a következő

képpen alakul:  helyett . Ez

egyike azoknak a helyeknek, ahol a leírt ritmus a valóságban más. A vezénylésben az első negyed bontása a következő: ütőponton zárunk, az utána következő „pipán” adjuk az avizót kifelé a kettőhöz. A kibökött, rossz hangsúlyú záróhang elkerülése történhet az előtte való ütem „egy”-ének hangsúlyozásával.

Az ellenszólam felfelé törekvő hosszabb értékű hangjait (1. féldallam 1–4 üteme, 2. féldallam 3–4 üteme) nagyon jól lehet bal kézzel felvinni, majd ugyancsak balkezes avizóval megérkezni az 5. ütem egyéhez. Leintés csak a 2. versszak végén van. Ha karikával történik, annak érdekében, hogy ez a záróhanggal egy időben történjen, az előtte levő kétnegyedes ütemrajz módosul, kétszer lefelé ütött negyedddé.

3. Haj ide Bella

A játékdallam 2 ütemes egységekből építkezik. a a v b b c a v a v d e (Az utolsó motívum 3 ütem.) Egy ideig adogatja egyik szólam a másiknak a dallam kis motívumait, majd alt indítással imitációs rész jön. Végül a szoprán tartott hangja alatt az altban fejeződik be a dallam.

Érdekes megfigyelni az indítást. A szoprán

 ritmusban játékosan

hozza a kezdő hangot. A 3. ütemmel egy időben lép be az altban a dallam első kétütemes motívuma. Az 5. ütemben a szoprán veszi át a dallamot. A 7. és 9. ütemben megjelenő alt ill. szoprán dallam mellett a másik szólamban a kezdő két ütem ismétlődik ellenszólamként. A 11., 13. és 15. ütemben alt indítja a dallamot, amit egy ütemes eltéréssel szoprán imitáció követ. A 16. ütem szoprán belépésénél

már eltérő a dallam folytatása a 18. ütem „c”-jének elindítása miatt, amit azután 2,5 ütemig tart, hosszan megnyújtva az állandóan visszatérő „haj” szóval. A dallam a 17., 18. ütemben az altnál ritmusában zsúfolódik, majd a 19., 20., 21. ütemben a kétütemes egységekből augmentáció révén három ütemé bővül.

A codettában szövegileg is leszűkül a kezdő formula (2-szer „haj, ide”, majd csak „haj!”). Dallamilag is az eddigi kétütemes építkezéssel szemben itt egy ütemmel való játékot találunk. Az imitáció is sűrűsödik, a szoprán-alt belépései között negyednyi eltérés van. (Ez a kis együtemes motívum a dallamkezdet első ütemének tükörfordítása.)

A záró hosszú hang érdekes kapcsolatot tart a szopránindítással. Az ott háromszor megszólaltatott „haj” itt majd háromütemnyi egyetlen hanggá szélesedik, amit a hangon kiírt crescendo is kiszélesít dinamikailag.


A vezénylésben a következőképpen tükröződik az előbbieken leírt komponálási mód.

Érdeemes jobb kézzel indítani a szoprán „g”-jeit. Mikor adogatják egymásnak a szólamok a dallamot, minden esetben balkezes céltört avizókkal jó kihozni ezeket a belépéseket. Amikor az imitáció kezdődik, előre gondolván a szoprán tartott „c”-jére, következetesen jobb kézzel hozzuk az alt-, ballal a szopránbelépéseket. A bal kézzel átkötött szoprán „c” továbbbitása is fontos feladat. Először az altot ki kell kapcsolni a 21. ütem 2. negyedén. Ismétléskor a következő egyen induló codettára való tekintettel ez nem szükséges, elég csak a codetta indításához adott avizó. A codettánál ballal a szoprán, jobb kézzel az alt „haj” indításait játékosan lehet adogatni, majd két kézzel egyszerre avizálni a záróhangot. Ennek leintése a crescendo mutatásából kinövő karika lehet.

4. Megjött már a fecskemadár

A A ||: B A || típusú, új stílusú népdal szerepel a dallamban. Az 1., 2. és negyedik sorok indításánál felfelé törő dūr-hármashangzat-felbontást figyelhetünk meg. Ezek az indítások már meghatározzák a népdal karakterét.

A dallamsorokban két hangsúly van. Ez a fő- és mellékhangsúly viszont más az A, ill. B soroknál. Míg az A sorok építkezése

 , addig a B soroknál egész sorra kiterjedő nagyobb ívet látunk.

 . A feldolgozásban

az ív közepén levő hangsúly után megy át a dallam a szoprán szólamból az altba. A vezénylésben külön figyelmet érdemel ez az ütem. Biztosítani kell az egyen való hangsúlyt szopránban, és „nyekkenésmentesen” kell átadni

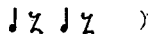
a dallamot az altnak. (Jobbkezes avizó az 1. negyedén.)

Az első féldallam alt ellenszólamát szintén ügyesen kell vezetni. Bal kézzel lehet szépen átkötni a tartott „g”-ket, melyek után a lefelé hajló dallamvonalat nem szabad megtörni. Ezért a tartott hangot megszüntető avizónak csak a továbbindítást kell jeleznie, nem követheti hangsúly.

A motívum zárása finoman beadott balkezes rugó lehet az utolsó negyedén. A leintés után az első alkalommal bal kézzel vissza lehet vonulni, másodsorra már kint kell maradni az ütősikban, gondolván a következő egyen való indításra.

Az első és második sor keresztbe vezénylésénél (jobb kéz viszi a szoprán dallamot, bal az alt ellenszólamát) „föle” kell vezényelni a szopránt az altnak. Problémát szokott okozni a szoprán második és harmadik sorának indítása, és az alt lefelé hajló ellenszólamának egyidejű vezénylése. Itt az „átfedésekre” kell vigyázni, amelyeknél a szopránban már indítás van, az altban zárás.

A második féldallamban az említetteken kívül még ki kell hozni bal kézzel a harmadik

ütem szoprán ellenszólamát. ()

Az első negyed hangsúlyosabb, a második csak „visszhang”, majd avizáljuk a következő ütem egyét, a 4. negyedén. Utolsó sorban a bal kéz dallamrajzot ad. Leintés a karakternek megfelelően a záróhangon történik.

5. Mit visztek

A mérsékelt tempójú dallam periodizáló építkezésű, amelyben az első féldallam nyitása a kvintén történik, a második féldallam tonikán való zárásával szemben.

Betűzése: a b⁵ a b

Vezénylésben nagyon fontos a dallam kiemelése. Indítani elég csak jobb kézzel. Bal kézzel a 3. ütem kezdését emeljük ki, majd zárjuk az első féldallamot, a 4. ütem második negyedén történő leintéssel.

A második féldallam az altszólamban indul. Az indításhoz feltűnő jobbkezes avizó kell. A szoprán ellenszólama egy ütem múlva az első féldallam záró motívumával azonos zenci anyaggal indít. Bal kézzel vissza kell fogni pianóba ezt a kíséretet.

Az első versszak végén balkezes leintés van. A második versszakban a kétütemes kis codettához szóló avizó szünteti meg a záróhangot. Kis agogikát alkalmazunk ebben a kézkezes avizóban. Majd a végén ugyancsak két kézzel kapcsoljuk ki a nyolcadértékű záróhangot, a második negyedén.

6. Menyasszony, vőlegény

A dallam tagolódása: 4+4+3 ütem. Az első és második dallamsor hasonló. Amiben hasonlítanak, az az azonos építkezés. A kezdőhang-

tól a harmadik ütem egyén jutunk el a tercel feljebb levő csúcsponthoz, majd onnan, hasonló vonalban ereszkednek le. Az első sor az alaphangnem (a-moll) kvintjére, a második sor a párhuzamos C-dúr tonikájára. Fő különbség a csúcspont elérésében észlelhető. Míg az első sorban azt látjuk, hogy több ideig recitál a kezdőhangon („a”-n) és csak a 3. ütem egyén éri el a csúcspontnak számító tercet (c-t), addig a második sorban mindjárt a kezdő ütemben eléri a tercet („g”-t). Így a második sorban nem kapunk akkora hangsúlyt, mint az elsőnél. Természetesen az első soron belül is csak a karakternek megfelelő finomabb dinamikai előremenésről van szó.

A záró három ütem szép lekerítés a-mollban, a dominánstól a tonikáig hajló kis motívummal, ami az előző sorok indításaihoz hasonlóan egy hangon való recitálással indul, bár itt csak három azonos hangról van szó, a rövidebb sornak megfelelően.

A bal kéz „cheironomikus”, dallamiveket összefogó mozdulatai a legalkalmasabbak ennek az igen finoman építkező kis dallamnak a megrajzolásához.

Az éneklésben külön kell vigyázni az első két ütem intonálására. A szoprán „a”-n való recitálása után nagy egészhangot kell fölfelé lépni a „h”-ra, majd természetes félhangot a „c”-re. Ez önmagában véve is nehéz. Különösen a lefelé hajló ellenszólam az, ami még jobban megnehezíti az intonálást. Itt a-g kis egész, g-f egész, f-é természetes félhang, é-d nagy egész, d-c kis egész, c-h természetes félhang és h-a nagy egész. Az alszólamban levő ellenszólamot finoman adott jobbkezes avizókkal tagoljuk. Az utolsó, záró motívum indítását itt nagyon óvatosan kell adni, nehogy túlzottan megrántsuk a hangsúlytalan kezdés címén az ott levő második negyedet.

Végig sima legátóban üjtük a 2/4-eket.

Leintés a karakternek megfelelően a záróhang utáni szüneten történik, karikával, természetesen csak a második versszak után.

7. Az árgyelus kismadár

A lassú tempójú, alkalmazkodó ritmusban éneklendő dallamot jobb kézzel lehet szépen vezetni. Kivétel a 14., 15. ütem, ahol a torlasztás miatt (amit az alt variált 4. sor indítása okoz) bal kézzel indítjuk az altba kerülő utolsó sort. Az AABB szerkezetű dallam sorainak hangsúlyait szintén érzékelteni kell. A mellékhangsúlyokat finoman adjuk, kis avizókkal. Vigyázni kell a szép sima legátóra.

Az ellenszólamot végig bal kézzel lehet vinni, kivéve a 15. ütem indítását. (Az előbb említett torlasztás miatt.)

A kezdésnél keresztbe kell vezényelni az indító a, g, f, é félértékű hangokat. Itt az intonálásra nagy figyelmet kell fordítani (a-g kis egész, g-f nagy egész, f-é természetes félhang).

Különösen az 5. ütem indításánál kell

ügyelni a g-re. Vezénylésben is ki lehet hozni. (Az 5. ütemhez külön avizó.) A 6. ütem 2. negyedén kell kikapcsolni az altot, majd a 7. ütem egyén újra avizót adunk a kettőn való indításhoz. A harmadik sor ellenszólamában a dallamban 2/4-es ütemek vannak, amiket avizálni kell. Nagyon fontos a 4. sor indítása a 14. ütem b-jével, majd a 16. ütemtől át kell kötni a szoprán a-ját.

A két szólam összehozásánál, miközben a bal kéz viszi az alt kezdő félhangját, jobb kézben csak jelző ütésekkel adjuk a 2/4-et. Mikor a szoprán elkezd a dallamot, akkor kezdjük jobb kézzel is „vezényelni”.

3. sor keresztbe vezénylésében problémás a szoprán 3 db kétnegyedes ütemének összehozása az alt 2 db 3/4-es ütemével. Valamint a szoprán záróütemének és ugyanakkor az alt kezdésének zeneileg helyes megoldása. A zárásban a korona miatt módosul az utolsó 2/4-es ütem, kétszer lefelé ütött negyedé.

A leintésnél vigyáznunk kell arra, hogy ne nyújtuk hosszúra a koronás alt záróhangot. Ennek érdekében már, amikor megfogtuk jobb kézzel (a ballal a szoprán „a”-ját kötjük át), szép lassan elindítjuk a leintést. „Élővé” varázsolva a záróhangot. A leintés karikája addig tart, amíg a záróhang.

8. Csütörtökön virradóra

Az A A || : B C :|| típusú dallam negyedik C sora rövidített. (Saphikus verseléshez hasonlóan.) A B sor feleződik. Az első féldallamot (A A) a szoprán hozza, az ismételt B C sorokat az alt. A dallamot végig vezényelhetjük jobb kézzel, rugalmas négyekben. Sorkezdő avizókat nagyobb, a B sorok tagolását kihozó avizókat és a rövid C sorok indítását kisebb mozdulatokkal.

Érdekes az ellenszólam. Az A sorokhoz az altból az ellenkező irányba haladó kontrapunktot találunk. A B sort a szoprán szólam szekunddal följebb fél ütem múlva imitálja két ütemen keresztül. Majd szabad ellenszólam következik, ütemnyi motívum szekvenciális felfelé haladásával, végül oktávban találkozik az alt dallamával a záróütemben. Mintegy codának értelmezve a megismételt B C sort.

Az ellenszólam eltérő indításait bal kézzel érdemes hozni. Kétkezes avizók vannak az 1., 3. és utolsó ütemhez. A lezárások közül a második versszak záróhangja történik két kézzel. Menet közben a szopránt bal kézzel kapcsoljuk ki a 4. ütem 4. negyedén, karikával.

9. Kis kacsá fürdik

A dallam jobbkezes vezénylésénél figyelembe kell venni a gyermekdalnak megfelelő kétütemes motívikus építkezést. Az 1., 2. ütem előkészíti a 3. ütem indítását. Mintegy birtokba veszi az ambitust. A második két ütem kiemelt „f” hanggal indít egy dallamot, ami szekvenciában szépen leereszkedik az alaphangig. Vezénylésben a 3. ütemet külön kell avi-

zálni, majd a szekvenciának megfelelően mindig kisebb avizóval indítani az 5., ill. 7. ütemet.

A szoprán ellenszólómat bal kézzel lehet szépen megrajzolni, a dallam építkezését figyelembe véve (é-c ugrás az első ütemben, 2. ütem c-jére hangsúly, majd az első motívum mellékhangsúlya a 3. ütem egyén. Az 5. ütem előtt levegővétel, tehát avizó, majd a 6. ütemre fölvenni az „a”-hoz, mellékhangsúly a 7. ütem egyén).

Mind ezt nagyon finom, sima mozdulatokkal beadni bal kézzel, hogy az egész dallamvonal egységes legyen.

Amíg az unisono szoprán dallamot a kezdésnél megrajzoljuk, jobb kézzel csak jelzőmozdulatokkal ütemezünk. A jobb kéz csak akkor „indul be”, amikor jön az altszólómat a dallam. Ezt feltűnő jobbkezes avizó előzi meg.

A végén elég az egykezes leintés az utolsó ütem 2. negyedén, miközben bal kézzel szépen le lehet kerekíteni a zárást.

10. *Element a lúd*

A dallamban háromféle karaktert figyelhetünk meg. Az 1., 2. és 5., 6. ütemben a szövegnek megfelelően „indulót”, a 3., 4.-nél „tréfás jagatást”, és a 7., 8.-nál „csipkelődőt”. Ezt vezénylésre áttéve, jobb kézzel különféle 2/4-et kell ütemeznünk. Leintés csak a 2. versszak végén, a 7., 8. ütem rugalmas kis mozdulatokkal való vezényléséből következően, az utolsó ütem 2. negyedén, egy miniatűr karikával történik. Az 1., 2. és 5., 6. ütem alatt a kísérő szólóban T., ill. D. orgonapont van „du, du”, ill. „bu”, „bu” szöveggel.

Bal kézzel mindkét féldallamban külön meg kell fogunk ezeket a tartott hangokat. Utánuk csak elindítjuk ugyancsak bal kézzel a 3., ill. 7. ütemet, hiszen ott a szopránal azonos zenei anyagot találunk az altnál is. A két kéz mozgásának összedolgozásában helyesen kell „keresztebe” vezényelni. (Ti. az alt félhangjait lent, középen kell adni, a szólam felé célozva.)

11. *Nem láttam én molnárcsókot*

A dallam szopránban van. Szerkezete: AB³ CC B. Négyütemnyi első féldallamból, és hat ütemre kibővült második féldallamból áll. A második féldallam bővülése az első két ütem ismétléséből adódik. Szépen jön az első féldallam aa gg f nyitására a második ff éé d zárása. Vezénylésben az első részt kétütemenként tagoljuk balkezes avizókkal. A seccó befejezésnek megfelelően ugyancsak bal kézzel kapcsoljuk ki a záróhangot.

A második részben szintén kétütemenként tagolunk balkezes avizókkal, zárás is hasonlóan történik.

Az ellenszólómat augmentáltan széthúzva jön az altban az első féldallamban végig negyedmozgásban. Így bármennyire is két ütemmel előbb indít az alt, csak egy ütemmel később zár, mint a szoprán. Ezt a szólómat jobb kéz-

zel érdemes vinni. A második féldallamot egy ütem múlva hozza prim imitációban, majd variál rajta egyet, a középső két ütemnél dallamban is, szövegben is.

A záró két ütemben áll helyre a prim imitáció.

A codettában szoprán két ütemének vezénylését ugyanúgy oldjuk meg, mint az előző zárásokat. Az alt utolsó nyolcadát jobbkezes rugóval érdemes kikapcsolni.

12. *Nád a házam teteje*

A dallam 2+1 ütemes építkezésű sorokból áll. A B B_v A típusú kupolás szerkezetű. Az utolsó sorát az alt szólam hozza. A 2+1-es építkezés a záróformula diminuálódásából adódik. Vezénylésben karakterbeli különbséget is jelent az 1., 2., ill. 3. ütemek között. Valamint a mellékhangsúlyok adásában is figyelembe kell venni, tehát a 3. ütemek „egy”-én van a mellékhangsúly ezekben a sorokban.

Az alt ellenszólómatában szövegi ismétlések és bővülések szaporítják a hangokat.

A vezénylésben végigvihetjük az altot jobb, a szopránt bal kézzel. A harmadik sorban az altot később kell indítani egy ütemmel, bár egyszerre kell zárni a két szólómat a sor végén.

(Az alt azért tud zárni a szopránal egy időben, mert az első két ütemet egybe sűriti.) A zárás secco történik, a második negyedben mindkét kézzel. Pillanatnyi megakadás után

19 / a jobb kéz előbb indítja az alt dalla-

mát, majd ballal egy negyednyi eltéréssel avizáljuk a szoprán ellenszólómat. Kétkézes avizóval hozzuk az ismétlést. Csak a zárásban kapcsoljuk ki a negyedik sort, ugyanúgy secco befejezéssel, mint a 11. ütemben.

13. *Jázmimbokor kibajlik az uccára*

Az A B ||: B A || típusú, új stílusú népdal végig a szoprán szólóban van. A 2. és 3. sorban augmentálódik a kezdés ritmusa. Így a vers tripodiája jobban kijön. Az ütemegyekre kerülnek a hangsúlyos szótágok, ami által tagoltabbak lesznek ezek a sorok. Az éles ritmuszáratok az alkalmazkodó ritmusnak meg-

felelően vagy  vagy 

ritmusban jönnek. Itt a sorvégeket nem intjük le, hanem avizókat adunk a következő sor indításához.

Az ellenszólómat 1 ütemnyi eltérésekkel jön az altban. A második sorban már variálódva. Szövegi bővülés miatt szekvenciázó, nyolcadmozgásos 2. ütemmel, ami után olyan záróformula jön, ami előkészíti a harmadik sor indítását. A harmadik sor dallama is eltér a szoprán-tól (tercenként lejjebb kezdődő szekundmentes szekvenciasor), ritmusa diminuálódik az egyszerre való zárás érdekében. A negyedik sor,

ügy, mint az első, prím imitációban hozza a szoprán dallamát, ütemnyi eltéréssel.

A vezénylőmozdulatokra áttérve, előnyös az altor balkezes keresztbe vezényléssel hozni.

A két szólam összehozásában az „átfedésekre” kell nagyon ügyelni. (Azokra a helyekre, ahol a szopránban már indítás, az altban még zárás van.)

Feltétlenül ki kell kapcsolni a 3. sor végén az altot, mert egy ütem szünet múlva jön csak a negyedik sorral. Először nem intjük le a negyedik sort, csak az ismétléskor. Itt balkezes leintésekkel szüntetjük meg először a szopránt, utána az altot. A második versszakban az alt kikapcsolása nem fontos, hiszen a záró ütem avizálása ügyis biztosítja az ott levő negyed szünet betartását. A záró ütemben a koronás hangot jobb kézben a harmadik negyed ütőpontján tartjuk ki, de úgy, hogy nem állunk le, hanem indítjuk lassan a leintést jelző karikát kifelé, ügyelve arra, hogy pontosan akkorra fejezzük be, amikor a hang végét érezzük.

Bal kézzel szintén karikával inrünk le.

14. *Ettem szőlőt, most érik*

A dallam szövegileg négyesoros, és van hozzá egy kis toldalék („haj, rica...”) szöveggel. Zeneileg ütempárokkal és ütemnyi motívumokkal építkezik. Az ütempárokat változatosan alkalmazza. (Augmentációval kibővítvé 3 ütemmé, 9., 10., 11. és 12., 13., 14. ütem, vagy a 2. ütemet ismételve, 3., 4., 7., 8. ütem.)

A második féldallamban nem ismételi, hanem szekvenciázik. A karakternek megfelelően ezt a dallamot kisméretű rugalmas 2/4-ben kell ütemezni. Csak az avizóknál kell jobban kimozdulni.

Az ellenszólam szintén másképpen alakul az 1., ill. 2. féldallamban. Míg az 1-nél egynegyednyi, a 2-nál ütemnyi eltérés van, a szoprán és az alt belépései között.

A két szólam közül jobb kézzel kell a szopránt, ballal az altot vinni. Menet közben a leintések bal kézzel történnek (a 9. ütem egyén altnál, a 18. ütem egyén szopránnál). A zárásban kell jobb kézzel kikapcsolni az egyedül maradt altszólamot.

15. *Elszaladt a kemma*

A A ||: B C :|| típusú dallam első két sora a szopránban van. A B sorokban feleződést látunk. A rövidített C sor hasonló az A sorok zárásához.

A B sor megismételt 2 ütemeit ütemekre tördelve adogatják a szólamok egymásnak. A záró formula visszakerül a szopránhoz.

Az ellenszólam a B és C sorok szövegét használja fel már az első féldallamban. („Haj de” szócskák betoldásával.) Kétütemnyi osztinátót hoz a „Lúd lába a tálba” szövegre, ami nem más, mint a szöveg ritmizálása egy hangon való recitálással egybekötve. A második rész indításához kétütemnyi szekvenciázással ér-

kezik, amihez a „Hej de jó lesz vacsorára” szöveget használja.

Vezénylésben jobb kézzel visszük ezt a szólamot, vigyázva arra, hogy az első részt záró osztinátó után megjelenő két ütemhez feltűnő avizót adjunk, mert ha ez nem történik meg, az altosok nem biztos, hogy abbahagyják az osztinátót.

Végig lehet az altot jobb, a szopránt bal kézzel vezényelni. Szopránnál az A sorok mellékhangsúlyát is adni kell. Amikor a B sorok kezdő ütemei jönnek, ügyesen kell adogatni a dallamot hol a szopránnak, hol az altnak. Kétkezes, karakterekben is más avizó jár a záró fordulathoz, ahol a szoprán dallama és az alt kontrapunktja ritmusban összejön és prímbe zár. Leintés secco történik az ismétléskor, két kézzel, a záróhangon.

16. *Egy boszorka van* (tót dudások)

Gyermekdalknak megfelelően az építkezés kétütemes motívumokból történik. Betűzve: a a / b b / c c / a a

Az ellenszólam (alt) tréffás, aszimmetrikusan lüktető osztinátót hoz, majd a dallam második felénél imitációban követi a szopránt, negyed eltéréssel. A codetta a mű kezdéséhez hasonlóan az osztinátóval indul, majd tartott diszsonancia után kitisztulva kvintben zár.

A dinamikai utasítások betartása nagyon fontos ennél a codettánál. A dallam alá azért nincs külön utasítás írva a dinamikára, mert az magából a népdalból adódik.

Vezénylésben jobb kézzel visszük végig az altot, ballal a szopránt. Nagyon jól be kell állítani a kezdő osztinátó lüktetését, mikor belép a dallam szopránál, azt visszük bal kézzel.

Itt a gyors tempó miatt csak a fontosabb avizókat kell beadni. Nagyon fontos az alt „c” és utolsó „a” indítása, jobbkezes avizókkal. A szoprán belépésétől az alt záróhangjáig (ami egybeesik az osztinátó kezdő hangjával) nem kell ütemezni, hanem csak a negyedekkel „labdázni” jobb kézben.

Ezt a szólamonként eltérő helyeken jövő ütemvonalak indokolják. A codettában az alt osztinátóinak halkítását jobb kézben lehet megoldani az ütemrajzok méretének redukálásával. Az sfp „d”-t az altnál jobb kézzel fogjuk meg, majd ballal behozzuk a szoprán ugyancsak sfp „é”-jét. Nem ütjük ki, majd egyszerre indítjuk két kézzel a záró fordulatot. A kvintet jól kizengetjük, mielőtt leintjük.

Ucsebnij szlovar' szocsetajemosztyi szlov russz-kovo jazyka. – Pod red. P. N. Djeniszova,

V. V. Morkovina

(Moszkva, „Russzkij jazyk”. 1978.)

A legtöbb hiba, melyet az orosz nyelvet tanulók elkövetnek, abból ered, hogy a tanulók nem ismerik az egyes lexikai egységeknek más szavakkal történő kapcsolódási képes-